

ТЕХНИЧЕСКИ СПЕЦИФИКАЦИИ ЗА КОНСЕРВАЦИЯ И РЕСТАВРАЦИЯ НА ИКОНОСТАС И ИКОНИ В ХРАМ „РО- ЖДЕСТВО БОГОРОДИЧНО” В С. ПЛАКОВО

Църквата "Рождество Богородично" се намира в югоизточния край на с. Плаково, област Велико Търново, в самостоятелен двор, ограден от каменни зидове. Тя е еднокорабна, едноапсидна, засводена, с притвор и датира от 1847 г. Сградата е реставрирана по проект на арх. Д.Колева. Строително реставрационните работи приключват през 2012г.

Иконостасната конструкция е дървена. Иконостасът е с ширина - 8 м., и височина-приблизително 8 м. Лицевата страна е полихромирана, резбована, покрита с бронз. Олтарните двери са с ажурно резбовани детайли» Иконостасът е дело на тревненски майстори и датира около средата на XIX в.

Иконите са рисувани от тревненските зографи Симеон Симеонов и Досю Коев и търновеца Никола Ильов. Изпълнени в темперна техника на живописата върху дървена основа.

Иконостасът на църквата в с. Плаково е един от редките случаи, при които напълно е запазен в оригиналния си вид, почти напълно комплектован, без допълнителни подмени и доработки и представлява безценен паметник на тревненското възрожденското резбарско и зографско изкуство., Около надиконостасния кръст, рипидите и *раконите, по царските двери и венчилките над дяконската и царската двер са ажурни. Дяконската двер, надиконните пана, лозницата и подиконните пана са рисувани, като в цокъла са изписани сцените от "Шестоднева". Царските икони са дело на няколко различни майстори и са датирани 1846 г., а празничните са от 1851 г.

ИКОНОСТАС, ИКОНИ И ПРОСКИНИТАРИЙ

1. Техника на изпълнение

Иконостасът е дървен, с дървена конструкция и табли, с декоративно изписване. Резбена украса с позлата и полихромия порива лицевата страна на иконостаса, надиконостасния кръст, рипидите и драконите, по царските двери и венчилките над дяконската и царската двер. Дяконската двер, надиконните пана, лозницата и подиконните пана са украсени с растителни мотиви, рисувани в темперна техника, Сцените от "Шестоднева", изписани в цокъла, са изпълнени също в темпера. Лицевата страна на иконостаса е с лаково покритие.

Царските икони са направени върху дървени основи от по две-три дъски, скрепени с по два хоризонтални кошака. Живописата, е изпълнена в темперна техника, с позлата по ореолите, короните, евангелията и други елементи от дрехите и атрибутите на светците. Позлатените елементи са разработени с цветни велатури. Върху одеждите има златни шрафировки. Иконите са с лаково покритие,

Проскинитарият е оформен и декориран по същия начин, както иконостаса.

2. Консервационно състояние

Иконостасът е изцяло запазен, силно замърсен и опушен, в горната средна част – почти до черно, така че не се разчитат декоративните елементи. На места в долния пояс по резбованите части има нанесено неоригинално бронзово покритие. От към гърба на иконостаса се вижда активно действащо насекомно нападение. Особено силно са замърсени подиконните пана. в цокъла, има следи от побеляване и натичания. Лаковото покритие е силно пожълтяло и променя колоритното въздействие на оригинала.

Основите на всички икони са в сравнително добро състояние. Цялата им повърхност е силно замърсена от прах и сажди.

На места, в долните части на иконите от царския ред, връзката между грунда и основата е нарушена. Появили са се подкожушвания в местата, които най-вероятно са се нагривали от кандилата. Някои от иконите от царския ред и празничния цикъл имат повреди на живописния слой и грунда, както и неголеми участъци, в които живописата е напълно опаднала. Две от празничните икони са свалени от иконостаса, а една липсва.

Като цяло живописният слой е сравнително добре запазен, без съществени загуби.

Лаковото покритие по царските икони е замърсено от прах, сажди: и восьъчни капки е пожълтяло и потъмняло, като променя оригиналното въздействие на живописата,, Силно потъмнели са и иконите от празничния ред, надиконостасния кръст и венчилката на иконостаса.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕСТАВРАЦИЯ

Предвижданите в този проект намеси имат няколко основни цели.

Главната задача е първо да се премахнат причините, предизвикали разрушителните процеси по паметника След което да бъде прекъснато развитието на самите деструктивни процеси. И на края - да се възвърне оригиналният вид на отделните художествени елементи и на целия ансамбъл

Реставрационните дейности могат да бъдат проведени и а няколко етапа, съобразени както с консервационното състояние на отделните елементи.

МЕТОДИКА – видове реставрационни дейности и тяхната

Последователност:

I. Реставрацията на иконостаса, проскинитария и владишкия трон.

1. Обработка на гърба на иконостаса

- почистване на повърхностни замърсявания от прах и паяжини;
- профилактична обработка срещу дървояди;
- антифайерна обработка.

2. Обработка лицевата страна на иконостаса

Частите от иконостаса, които са живописвани - надиконостасното Разпятие, царските двери и подиконните пана ще бъдат работени като икони – виж по-долу. Така както ще се третират останалите части на иконостаса, по същия начин ще се работи и по дъното на владишкия трон и проскинетария :

- отстраняване на късни неоригинални бронзови покрития очистване на полихромната украса
- укрепване на декорацията - изкитване и интеграция на разрушения - изпълнение на ретуш; частична позлата /при необходимост/.
- ново лаково покритие

II. Реставрация на иконите

1. Демонтаж/монтаж на иконите за реставрация;
2. Обработка на гърбовете им - почистване и профилактика;
3. Почистване на лицевата страна на иконите;отстраняване на надживописвания;
4. Почистване и изтъняване на лаковото покритие;
5. Укрепване на живописата и връзките между слоевете;
6. Изпълнение на китове
7. Ретуш
8. Нанасяне на ново лаково покритие

III. Ще бъдат извършени физико-химични изследвания за уточняване на използваните технологии и материали на изпълнение на стенописите и иконите.

IV. Изготвяне на реставраторска документация - писмена, фото и графична за всички етапи на реставрационния процес.

ТЕХНОЛОГИЯ за изпълнение на реставрационните дейности

I. Реставрация на иконостаса, проскинитария и владишки трон.

1. Обработка на гърба на иконостаса :

- почистване на повърхностни замърсявания от прах и паяжини, с меки четки и след това с воден разтвор на ПАВ.

- лекуваща и профилактична обработка срещу дървояди антисектицидна обработка - с воден разтвор на Bohemit.

- антиплесенна обработка - с Timol.

- антифайерна обработка с разтвор на Bohemit.

2. Обработка лицевата страна на иконостаса :

Частите от иконостаса, които са живописвани - надиконостасното разпятие, царските врати и подиконните пана ще бъдат работени като икони — виж по-долу. Така както ще се третира останалите части на иконостаса, по същия начин ще се работи и по дървения таван и решетките :

- почистване на полихромната украса - с коктейли от органични разтворители - спирт, терпентин, етилацетат, Уайт спирт,

- отстраняване на късни неоригинални блажни и бронзови покрития - механично, при помощта на смивка и органични разтворители;

- изтъняване и изравняване на лаковите покрития - с МЕК и комбинация от други органични разтворители при необходимост;

- изкитване на разрушения - с кредов кит.

- изпълнение на ретуш и възстановка на липсващи

декоративни елементи - с темперни бои:

- при необходимост - частична позлата - с метално фолио /шлак метал/, залепено с миксион .

3. Обработка на владишкия трон.

- отстраняване на късни неоригинални блажни покрития от колони - механично, при помощта на смивка и органични разтворители

- лекуваща и профилактична обработка срещу дървояди аш юектицидна обработка - с воден разтвор на Bohemit.

- антиплесенна обработка - с Timol

- антифайерна обработка с разтвор на Bohemit.

- дъното на владишкия трон с икона "Три светители" се работи по технологията на иконите, (виж: раздел II)

II. Реставрация на иконите

1. Демонтаж и монтаж на иконите за реставрация;

2. Обработка на гърбовете им - почистване - на сухо и с воден разтвор на ПА В. Профилактична и антисектицидна обработка - с воден разтвор на Boh emit;

3. Почистване на лицевата страна на иконите - отстраняване на надживописвания и късни неоригинални покрития - механично и с органични разтворители;

4. Изтъняване и изравняване на лаковото покритие - с МЕК и комбинация от други органични разтворители;

5. Укрепване на разрушения по живописиста и грунда и връзките между слоевете с ИТВА,

6. Изпълнение на китове, с кредов кит.

7. Ретуши с темперни бои.

8. Нанасяне на ново лаково покритие - дамарово-мастиксов фирниз.

Съгласувал: 

Гарг. Донки Келева - гл. експерт КИИТ /